

Utazási tanácsok

Néhány hete egyik hittestvérünk Izraelbe szeretett volna utazni, ám akadt némi hiányosság az útlevelével kapcsolatban, így elmaradt a várt kirándulás. Éppen ezért - a nagykövetség útmutatásai alapján - néhány hasznos tanáccsal igyekszünk segíteni azoknak, akik akár most nyáron, akár majd a későbbiekben kilátogatnának Izraelbe.

Ellenőrizze útlevelét, s ügyeljen arra, hogy az utazás megkezdésétől számítva még legalább fél évig érvényes legyen! Gondolja végig, hogy korábban volt-e „túlmaradása” – azaz a vízumban meghatározott idő (jórészt 90 nap) után is maradt az országban! Mert ebből problémák lehetnek. A repülőgép indulása előtt 3 órával legyen a repülőtéren, hogy könnyen, izgalommentesen jusson túl a biztonsági előírásokon. (Kérdések, ellenőrzés stb.)

Érdemes szállást már itthonról foglalni, mert egyrészt így olcsóbb, másrészt a főszezonban nem biztos, hogy van szabad szállás. Autóbérléshez és vezetéshez legyen Önnek nemzetközi jogosítvány. Pénzt csak hivatalos helyen váltson! Amennyiben bizonytalan, kérdéseivel forduljon utazás előtt Izrael Állam Nagykövetségéhez, s biztos megkapja a szükséges válaszokat.

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentiszelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Frölich György	július 1.	Barnai György	július 6.	Szőnyi Sándorné	július 17.
Wolf Sári	július 1.	Grósz Mórné	július 15.	Bálint Imre	július 21.
Ábrahámsohn Vera	július 6.	Kárpáti György	július 16.	Frölich Györgyné	július 26.

Pesti Sólet • A Dohány utcai körzet lapja • Felelős kiadó: Zoltai Gusztáv • Főszerkesztő: Schiller Zsolt • e-mail: pestisolet@dohany-zsinagoga.hu
Megjelenik havonta • Nyomás: Ringier Kiadó Kft., igazgató: Bertalan László, cím: 1225 Budapest, Campona utca 1. • e-mail: ringierprint@ringier.hu

Zoldán bácsi emlékezete

Ha a múltról beszélünk a Dohány utcai zsinagógában, vagy éppen a Hősök Templomában mások mellett rendre, visszatérően elhangzik, „Zoldán bácsi” neve. Zoldán Sándort a mai napig sokan emlegetik tisztelettel. A tervek szerint hamarosan egy tábla is őrzi majd emlékét. Szeretnénk a Pesti Sóletben is írni róla, de semmilyen dokumentumot nem találtunk, illetve akadt, aki ígérte, hogy majd mesél róla, az életéről, de... Ezért ezúton szeretnénk kérni a hittestvéreket, hogy akinek bármilyen tárgyi emléke, fotója, dokumentuma, vagy élménye van Zoldán bácsival kapcsolatban, jelezze a Dohány körzet irodájában (Síp u. 12. - I. emelet), vagy küldjön email-t. Segítségüket előre is köszönjük!

Sólet a könyvhéten

Június elején rendezték a 84. Ünnepi könyvhetet a Vörösmarty téren. A kiállítók közt volt ezúttal is barátunk, újságunk állandó szerzője, Izsák Gábor, a Gabbiano Print ügyvezetője. Amikor ott jártam, örömmel láttam, hogy rengetegen álltak meg pultja előtt és sokan forgatták érdeklődéssel – majd vásárolták meg - a főként zsidó témájú könyveket. S egy kicsit szeretnénk büszkélkedni is: megtudtuk, hogy a pultra kihelyezett sok száz Pesti Sóletet pillanatok alatt elkapkodták az arra sétálók. Reméljük lapunk népszerűsége nem csak annak szólt, hogy ingyenes, hanem többen bele is olvasnak, miként számosan megtették már amikor kézbe vették.

MEGHÍVÓ

A magyar zsidó mártírok emlékművénél
a Raoul Wallenberg Emlékparkban
(Budapest VII., Wesselényi utca 5.)

2013. július 7.-én, vasárnap délelőtt 9.30 órakor
megemlékezést

tartunk, melyre Önt és b. családját tisztelettel meghívjuk.
Emlékbeszédet mond: **Totha Péter Joel** rabbi
Közreműködik: **Szilágyi Gábor** kántor

Zoltai Gusztáv,
az Emanuel Alapítvány titkára

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

A három gyászshét (2. oldal)

A maquisard (4. oldal)

Múzeumok Éjszakája a Dohányban (7. oldal)

Fotó: Vámos Róbert

Sting koncert az Élet Fesztiválján

Holnap, június 29-én Sting is koncertet ad az Élet Fesztiválján Auschwitzban, nem messze onnan, ahol a Soá idején több százezer zsidót küldtek a halálba. Az immár harmadik fesztiválon korábban Peter Gabriel és James Blunt is fellépett. Sting, eredeti nevén Gordon Sumner korábban a Police zenekarban, majd szólóban is sokmillió lemezt adott el, koncerteket töltött meg a világ minden táján. Darek Maciborek, a fesztivál szervezője elmondta: „A fesztivál célja, hogy békés együttműködést építsen ki a különböző kultúrák és országok között, amelyben nincs helye az antiszemitizmusnak, rasszizmusnak és az idegengyűlöletnek. Ez az üzenet abból a kisvárosból, Auschwitz-ból jön, ahol a II. világháború idején a legnagyobb náci koncentrációs-és haláltábor működött.”

A Fesztivál az Amnesty International emberi jogokkal kapcsolatos kampányának egyik kiemelt eseménye, melyet a Coca-Cola és a dán sörgyártó vállalat a Carlsberg támogat.

Tel-Aviv a világ egyik legjobb tengerparti városa

A National Geographic a világ 10 legjobb tengerparti városának listáján az előkelő 9. helyre rangsorolta Tel-Avivot. Az első három: Barcelona, Fokváros és Honolulu, az elitben szerepel még Nizza, Miami, Rio de Janeiro, Santa Monica, Sydney, illetve talán nem kis meglepetésre a kanadai Vancouver.

- Tel-Aviv a vallásos Jeruzsálem tökéletes ellentéte, a város lakói igazi gyöngyszemnek tartják, ahol a helyi sajátosságokat megjelenítő éttermek, diszkók és klubok hajnalig nyitva tartanak. A város egyik legimpozánsabb jellegzetessége a 13 kilométer hosszú tengerparti sétánya – írja a 125. születésnapját ünneplő népszerű magazin. A Tel-Aviv-i partszakasz közül a Gordont említi a National Geographic, mely szerint a széles és homokkal borított Gordon strand kávézói tökéletes kikapcsolódást biztosítanak, és bárhol meg lehet mártózni a sós vízben. Tel-Avivot a Lonely Planet a világ egyik legpezsgőbb városaként jellemezte, amelynek éjszakai élete közismert.

A három gyász hét Támmuz 17-től Áv hó 9-ig

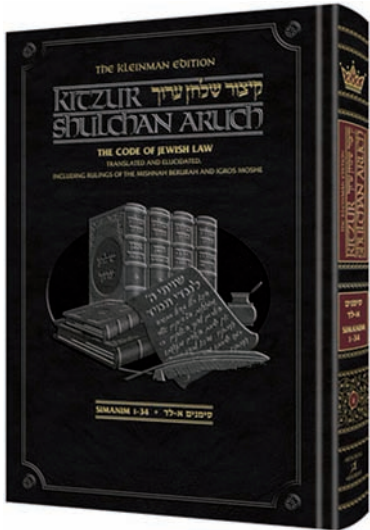
Dr. Frölich Róbert rovata

Mint azt a rabbinikus hagyomány örzi, több esemény gyűjtőpontja lett Támmuz 17-e. Mózes, mikor megpillantotta az aranyborjút, mely körül az Egyiptomot éppen csak elhagyó zsidók táncoltak és ünnepeltek, szegyenében és felgerjert haragjában e napon törte össze a

Sívó ószor BőTámmuzkor törtek össze a kőtáblák, megszűnt az állandó áldozat, áttörték a városfalakat, Aposztumusz elégette a Tórát, és bálványt állítottak a Szentélybe, írja a Misna. Támmuz 17-ével (sívó ószor bőTámmuz) kezdődik a nyárközepi három gyász hét, ugyanis ezen a napon omlottak le Jeruzsálem falai. Három hétig tartott a város teljes bevétele, s a gyászos végű ostrom emlékére e három héten át a mai napig tilos esküvőt, nagyobb ünnepséget tartani.

kőtáblákat. A Szentélyben minden nap két állandó áldozatot mutattak be. E napon már nem jutott elegendő állat, hogy a papok végezzék kötelességüket. A bölcsek véleménye megoszlik, hogy ez az első vagy a második szentély idejére vonatkozik-e. A városfalak ledöntése már Titus „discsőséglistáját” gyarapítja. A római seregek, megelőgelve a zsidó „lázongásokat”, hadjáratot indítottak Jeruzsálem ellen, s végül el-

pusztították a második Szentélyt. Az első Szentély idején korábban vették be a falakat, mint arról a szemtanú, Jeremiás is beszámol. A Tórát elégető Aposztumuszról nincs információnk. Úgyszintén nem tudjuk, ki és miért állított bálványt a Szentélybe. Az előzőt egyesek Babilónia egy görög nevű tábornokaként azonosítják, míg mások szerint a római megszállás korában élt. A bálványállítást sokan a zsidóságát aktívan megtagadó,

bálványimádó király, Menasse számlájára írják.

A három hét végeztével köszönt be a legjelentősebb zsidó gyásznap, Áv hó kilencedike (héberül Tisó bőÁv), amikor nem eszünk és nem iszunk semmit, előző este napnyugtától másnap estig, 25 órán keresztül. Megjegyzendő, hogy már az évforduló előtt is kilenc napon át (szombat kivételével) részleges böjt van, nem eszünk ilyenkor húst. Ez az úgynevezett nájntég, a kilenc teljes nap. A szomorú történelmi események úgy hozták, hogy mind a két Szentély (időszámításunk előtt 586-ban, illetve időszámításunk szerint 70-ben) ezen a napon pusztult el. A böjt előestéjén a férfiak nem vesznek bőrcipőt, hanem gumivagy vászon lábbeliben, esetleg a nélkül ülnek a zsinagógában alacsony padokon, s a gyász e jeleivel és körülményeivel mondják el ősi, szomorú dallammal Jeremiás Siralmait, az Échót, másnap reggel pedig kinajszokat, gyászzénekeket, köztük a középkor legnagyobb héber költőjének, Juda Halévinek híres Cionidáit. Régi szokás az is, hogy ilyenkor felkeressük a temetőt, de ezúttal nem a rokon sírokat látogatjuk meg, hanem az ott elhelyezett emlékműveket és a nagy rabbik sírjait keressük fel.

Sok ezer érdeklődő a Dohány zsinagógánál

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége a már megszokott színes programokkal vett részt idén is a Múzeumok Éjszakája rendezvénysorozaton. Az éjszaka során izgalmas és színes programok várták az érdeklődőket. Koncertek, könyvek éjszakája, Izrael a „Startra kész nemzet”, kulturális barangolások, keleti hangulat, gasztronómia, hagyomány a Múzeumok Éjszakáján a pesti zsidónegyedben!

Az elmúlt évek szokásaihoz híven „Mindenki hávdalá-jával” a Dohány utcai zsinagóga előtti színpadon kezdődött az este, főrabbin, Dr. Frölich Róbert vezetésével. A Herzl téren ezt követően koncertekkel folytatódott az éjszaka, bár a szakadó eső egy időre a zárt programokra „üzte be” a jelenlevőket,

ám sokan még éjjel kettőkor sem tágitottak. Bent a zsinagógában egyik ámulatból estek a másikba az érdeklődők. Többek közt Frölich Kati idegenvezetése mellett nem csak az épület történetét ismerhették meg, de hallhatták főkántorunk, Fekete László énekét és Dobszay Péter orgonaművész játékát.

A Múzeumok Éjszakájáról

Negyedik éve részese a MAZSIHISZ Magyar Zsidó Múzeum a Múzeumok Éjszakája rendezvénysorozatnak, a Dohány utcai zsinagógával, a Levéltárral és immár a Goldmark-teremmel együtt. A rendezvénysorozat ötlete Franciaországból származik, ahol 1999-ben rendezték meg először, Magyarországon pedig 2003-tól lehet egyetlen belépővel, karszalaggal végiglátogatni a Múzeumok Éjszakáján résztvevő összes múzeum közül. Az ötlet vonzereje, hogy a nyári napforduló napján vagy az ahhoz legközelebb eső szombat éjszakán, nyáresti programként lényegesen olcsóbban látogathatóak a különböző múzeumok állandó kiállításai, és a legkülönlegesebb, erre az éjszakára szervezett programok. A Múzeum 2009 óta vesz részt a programban, természetesen csak a szombat kimenetele után, este 10 órától. Ez alól egyetlen év volt kivétel, 2011, amikor az országos rendezvénysorozatot péntek éjszakára tették, és így zsidó intézményként nem tudtunk részt venni a programban, ami egyébként minden évben hatalmas közönséget vonz. A múzeumok szempontjából a rendezvénysorozat legnagyobb előnye, hogy főleg a magyar látogatók ezreit hozza be a Múzeumba, azt a közönséget, amely az év egyéb napjain kevésbé látogatja a múzeumokat. A Magyar Zsidó Múzeum számára azonban ez a tény nemcsak azért fontos, mert növelheti látogatói létszámát, hanem azért is, mert azt a bizonyos hídszerepet erősíti, amit a zsidó és nem zsidó társadalom között betölteni kíván. A látogatók minden évben óránként induló szakértő vezetéssel járhatják végig az állandó kiállítást, és kapnak választ bármilyen, a zsidó vallással, hagyományokkal, történelemmel, a soával kapcsolatos kérdésekre, gyakorlatilag egyedüli helyként az országban, amelynek értéke az antiszemitizmus és a rossz értelemben vett mítoszok elleni küzdelemben felbecsülhetetlen. Akinek bármi különleges kérdése van, minden évben Verő Tamás főrabbitól kaphat rá választ (idén a kiemelt téma a zsidó esküvő, házasság volt). Szintén rendszeres program a Zachor Alapítvánnyal közösen a zsidónegyedbe szervezett séta, aminek különlegessége, hogy diákok vezetik a látogatókat.

A Múzeumok Éjszakája reklám- és marketingszempontból éppolyan sikeresnek tekinthető, mint szakmai szempontból. A legfontosabb sikert azonban akkor értük el, ha a látogatók többsége olyan élménnyel, tudással felvértezve távozott szombat éjjel, ami ellenállóvá teszi őket az antiszemita előítéletekkel szemben.

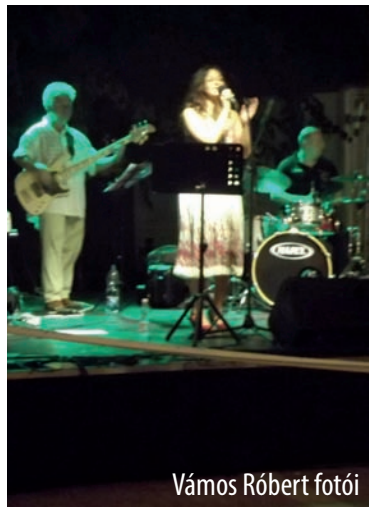
Peremiczky Szilvia

A Zsidó Múzeumban a nemrég nyílt, Scheiber Sándorra emlékező fotókiállítás tárlatvezetői az alkotó Villányi András és Lichtmann Tamás professzor voltak. Éjféltől Ilan Mor, Izrael Állam nagykövete tartott előadást a dugig telt teremben a kevésbé ismert Izraelről, a Start-up cégekről, a gazdasági sikerekről, illetve arról, hogy manapság szinte nincs számítógép, vagy éppen okos telefon izraeli alkotóelem nélkül. A múzeum előtt gasztronómiai érdekességgel is várták a látogatókat: az ismert zsidó gasztroblogger, Fűszeres Eszter receptje alapján a

Laky Konyha készítette el a kóser macesz-golyót, ami hamar elfogyott – tényleg finom volt! De az éhségüket csillapítani vágyók a maceszt is lelkesen rágszálták. Sikeres minikoncertet adott szefárd dalokból Budai Miklós és Gyulai Csaba, valamint a Comet zenekar két tagja, Szentkirályi György és Koltay Bálint.

A Magyar Zsidó Levéltár második emeleten az „Itt lakott Rosenthal” című kiállítás a pesti zsidónegyed és az elmúlt kétszáz évben itt élők történetét mutatta be – helyenként nem is lehetett beférni a terembe, annyian voltak. Sokakat vonzott a hagyományteremtő szándékkal elindított „könyvek éjszakája” is a Goldmark-teremben, ahol az írók felolvastak saját műveikből. S persze az elmaradhatatlan, a Zachor Alapítvány diák-önkéntesei által vezetett éjszakai séta a zsidónegyedben ismét rendkívül népszerűnek bizonyult. Ezúttal is sok százan választották ezt a programot. (sch)

Vámos Róbert fotói

A mquisard – Bóc Imre és a Szabadság utca

Bóc Imre gyerekként szüleivel főként a nagyünnepeken rendszeresen járt a Dohány utcai zsinagógába. Részt vett a francia fegyveres ellenállásban, mquisard volt. S csak ötvenöt évvel a háború bejezése után vehette át a legmagasabb francia kitüntetés, a becsületrend lovagi fokozatát. Az idén 90 esztendő s hősünk tiszteletére most (két részben) felesége, B. Lengyel Anna vele készült interjúját olvashatják, amely 1999. december 23-án jelent meg a 168 óra című lapban.

– Érettségi előtt két évvel, 1939-ben hagyta el Magyarországot. Miért?
– A szüleim döntése volt. Megszervezték párizsi tartózkodósmat: nyelviskolába, középiskolába íratlak, s éltem Párizsban mint bentlakó 1940 májusáig. De a háború utolért. Délre menekültünk, Grenoble-ba. Ott már voltak magyar diákok, akikkel kapcsolatba léptem. S rövid idő után felvételiztem az Elektronikai Egyetemre. Azt hazudtam, Párizsban maradtak az irataim. Felvettek. S úgy lettem egyetemista, hogy nem volt érettségim.
– A mai napig sincs?
– Nincs. Doktorátusom van. Kandidátus vagyok. De érettségim nincs. Az egyetemen mintha nem is lenne háború, normális diákeletet kezdtem élni.
– Hogyan lett a francia ellenállási mozgalom tagja?
– 1942 augusztusában a rendőrség és a csendőrség összeszedte a zsidótörvények által érintett külföldieket. Internáló-táborokba, majd német koncentrációs táborokba hurcolták őket.
– Miből derült ki a külföldről, hogy zsidó vagy sem?
– Ellentétben Franciaországgal, ahol az iratokban nem szerepelt a vallás, a magyar útlevélembe bele volt írva. S az alapján adták ki az ott-tartózkodásra az engedélyt, amelyben eleinte nem tüntették fel, hogy zsidó vagyok. Aztán a vichyi kormány rendelete nyomán a külföldi zsidóknak be kellett pecsételtetniük. Viszont olyan személyi igazolvánnyal sem volt tanácsos sétálni, amelyben kövér betűkkel ez áll: zsidó. Úgy oldottam meg a dolgot, hogy bementem a rendőrségre, és közöltem, ellopták a pénztárcámat, benne a személyi igazolványomat.
– Egy napon mégis bezsupolták.
– Hajnalban betuszkoltak a rabszállító kocsiába, egy laktanyába vittek. Úgy tűnt, restellték magukat. Be is olvastam a csendőrnek. Nem szégyelli magát? Összeszed bennünket, akár a bűnözőket! Franciaország a szabadság hazája, mindig befogadta az üldözötteket. Bocsánatot kért. Két gyermeke van - mondta, és széttárta a karját. A laktanyában már több magyar diák is volt. Egyikünk barátñője telefonált a vichyi magyar nagykövetnek, a kivételesen tisztességes Kuhen-Hédervárynak, aki a francia belügyminisztériumban intézkedett. Szabadon engedtek bennünket. Rájöttünk: ez bármikor megismétlődhet, de nem valószínű, hogy ismét megússzuk ép bőrrel. Ekkor kerestük a kapcsolatot az ellen-

állási mozgalommal. Lettek hamis papírjaink is. A mozgalomtól kaptunk egy listát azokról a vidéki anyakönyvi hivatalokról, amelyek a háború miatt leégtek. Ezeket választottuk születési helynek, hogy ne lehessen utánanézni.
– Egy idő után nem elégítette ki a röpcédulázás. A fegyveres ellenállásban akart részt venni.
– 1943. szeptember 20-án jött létre a kapcsolat. Egy ház előtt kellett állnom, kezemben egy jobb oldali újsággal, hengerre göngyölve, számban kialudt cigarettacsonkkal. Valaki odajött hozzám, és megkérdezte: hol van a Szabadság utca? Erre azt kellett válaszolnom, átépítés alatt. Így indult kapcsolatom a francia fegyveres ellenállási mozgalommal. Fedőnevem Pierre Berthier lett, volt az egyetemen egy Berthier nevű professzor, akinek tetszett a lánya. Amikor leszereltem, akkor tudtam meg, hogy Berthier volt a neve Napóleon egyik tábornokának is.

Bóc Imre életrajza

Budapesten született **1923. február 3-án** Bóc Gyula és Krieser Mina gyermekeként. **1941-1942** között az Elektrotechnikai Egyetemen tanult Grenoble-ban, a II. világháború után elvégezte a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemet. A kettő között **(1943-1944)** részt vett a francia fegyveres ellenállásban.**1945-1946** között a Madiszban dolgozott. Majd két évig a Kelet-európai Kereskedelmi Rt. igazgatósági titkára. **1949-1951** között az Országos Fervhivatal (OT) osztályvezetője volt, a következő két évben az OT Központi Iskola tanfolyamán előadó. **1953-1956** között az Áruházi Igazgatóság főosztályvezetője volt. **1957-1961** között a Mirköz Ktsz-nél munkás. **1961-1967** között a Kermi osztályvezetője. **1967-1990** között a Gazdaságkutató Intézet munkatársa volt. **1970-től** 15 évig a Nagyító rovatvezetője. **1978-tól** a Mikroszkóp Színpad szerzői gárdájának tagja. **1986-1990** között a Képes 7 külső munkatársa volt. Számos könyv szerzője. **1997** óta nyugdíjas

– Kaptak valamilyen kiképzést?
– Kivíttek a közeli erdőbe. Megmutatták, hogyan kell szétszedni, összerakni a pisztolyt. Mutattak kézigránátot is, meg egy angol géppisztolyt. Elmondták, hogyan kell használni, de nem próbáltuk ki. Ennyi volt a kiképzés. Ezzel bekerültem a Liberté, azaz Szabadság nevű egységbe, ahol szinte csak külföldiek voltak.
– Mit csináltak a mozgalomban?
– Hadiüzemeket robbantottunk, meg vonatokat. Ha nem volt dinamit, szétszedtük a síneket: a mozdony kisiklott, s egymásra torlódtak a ko-

csik. Voltak hónapok, hogy 3-4 siklatás is volt. Ezeket többnyire éjjel és kanyarban végeztük. Egy-egy vonatsiklatással 3-4 napra le lehetett állítani a forgalmat. Hogy sikerült-e vagy sem, azt a pályaudvaron tudtuk meg: táblára krétával kiírták, melyik vonalon nincs közlekedés.
– Részt vett olyan merényletekben is, amelyek célszemélyek ellen irányultak?
– Az első merényletem nem sikerült. Dentz tábornokot kellett volna lelőnöm. Ő volt az a szíriai főkormányzó, aki a parancsnoksága alatt álló francia csapatokat a - Szíriát elfoglalni akaró - angol és a szabad francia csapatok ellen fordította. A merényleteket mindig ketten hajtottuk végre, és négytagú volt a fedezet. Megadták, hol lakik Dentz Grenoble-ban. A felderítés közölte, délelőttként 10 óra körül sétára indul, várjuk a háza előtt, és ott lőjük le. Fényképet is adtak. Jött. Követtük. A zakónk belső zsebében volt a fegyver. Már nyúltunk utána, hogy elővegyük, amikor a tábornok megállt, visszafordult, végignézett rajtunk. Láttuk rajta: tudja, miért vagyunk ott. Aztán sarkon fordult, szó nélkül továbbment. Ahogy ránk nézett, személyes kapcsolat jött létre közöttünk, és nem tudtuk lelőni.
– Ki volt a következő?
– Egy gestapós tiszt. Esténként egy francia vendéglőben vacsorázott, és onnan ment a szállására. Katz Bandi barátom volt a társam a merényletben. Jött a gestapós. Lelőttük. Azokban a percekben szinte nem is voltam magamnál. Később is minden akciónál féltem. Félttem, hogy nem sikerül, és féltem a lebukástól. A merénylet után menekültem és láttam, hogy a szembejövők rémülten térnek ki előlem. Akkor vettem észre, hogy elfelejtettem zsebre vágni a pisztolyt. A kezemben szorongattam. Miután leadtam a fegyvert a kapcsolatomnak, fölültem a villamosra. Jött a német razzia. Leállították a villamost. Fölszálltak és motoztak, de akkor már semmi nem volt nálam, csak a diákigazolványom. Néhány nap múlva a fodrásznál a mellettem ülő folyton engem fixírozott. Nagyon idegesített. Majdnem egyszerre készültünk el és jöttünk ki. Az utcán utánam szólt: „ne haragudjon, hogy megszólítottam, de felismertem. Ön volt az egyik merénylő.” Éreztem, ahogy kiszáll belőlem a vér. Aztán hozzátette, velünk szimpatizál. De vigyázzak, mert egy kollaboráns is felismerhet. Az esetet jelentettem a parancsnokságnak. Azt mondták, növezzek bajuszt, hordjak szemüveget. A merénylet nagy port vert fel, mert ez volt az első a déli zónában. Másnap elrendelték a kijárási tilalmat, bezárták a szórakozóhelyeket, mozikat, kávéházakat, és 100 ezer frank vérdíjat tűztek ki a fejünkre. Ez az akkori munkás-átlagfizetés ötvenszerese volt!
(folyt. köv.) sch

Zsidó Nyári Fesztivál ismét a Dohány zsinagógában

Augusztus 25-én kezdődik és szeptember 2-ig tart Európa legnagyobb zsidó kulturális rendezvénysorozata, a 16. Zsidó Nyári Fesztivál. A szervezők 10 helyszínen, közel 30 produkcióval várjuk az érdeklődőket, akik a népszerű, visszatérő művészek mellett számos új előadóval, programmal találkozhatnak.

Másfél évtized alatt a Fesztivál bekerült a nemzetközi vérkeringésbe, számon tartják neves művészek és elismeri a közönség. A Budapesti Zsidó Hitközség keretein belül a Zsidó Idegénforgalmi és Kulturális Központ 1998-ban rendezte az első fesztivált, amelynek központi helyszíne Európa legnagyobb és egyik legcsodálatosabb zsinagógája, a Dohány utcai zsinagóga, amely a magyar zsidóság jelképe is. Augusztus 25-én az elmaradhatatlan Budapest Klezmer Banddel indul a Fesztivál, ugyanezen a napon az Urániában lép színpadra Bornai Tibor, zenészbarátaival. Másnap a Dohány utcai zsinagóga otthont ad egy nemzetközi kántorkoncertnek, melyen fellép főkántorunk, Fekete László is. Zsinagógánkbán 28-án Evergreen címmel Barbra Streisand legnépszerűbb dalait hallhatja a közönség, az 50 éve megjelent első lemezének jubileuma kapcsán Náray Erika, Polyák Lilla és Szulák Andrea előadásában, és az ötven éves Stúdió 11 Zenekar közreműködésével. Másnap Lajkó Félix és zenekara lép fel. Míg zárásként, szeptember 1-én Rossini: Mózes című operájának koncertszerű előadása szerepel a programban, fantasztikus szereposztással. A hazai sztárok mellett két izraeli operaénekes vesz részt a magyarországi bemutatón. A szokott helyszínekhez az újonnan megnyíló Budapest Music Center is bekapcsolódik, ahol a berlini Sha-

ron Brauner, és Ivri Lider izraeli sztár mellett a Budapest Ragtime Band lép majd színpadra. Dész Lászlóval két alkalommal is találkozhatnak a Fesztivál során. Augusztus 27-én a Goldmark teremben Karinthy – Kézdy emlékestet tartanak Bíró Kriszta, Fodor Tamás, Hegedűs D. Géza és Székelyi József közreműködésével. A Fesztivál irodalmi, könnyű és komolyzenei estjein hazánk elismert művészei mellett izraeli művészek is fellépnek. Jegyek kaphatók a Fesztivál jegyirodájában (Dohány u. 2.), az Inter-ticket országos hálózatában és az interneten. További információ: www.zsidonyarifesztival.hu és facebook.com/zsnyf

A tolvajok nyáron is akcióban

Itt a nyár, s a szünidő a diákok legnagyobb öröme. Most velük kapcsolatban ad néhány hasznos tanácsot szakértőnk, Bogdán András alezredes, a VII. kerületi rendőrkapitányság alosztályvezetője.
– A bűnözők velünk ellentétben nem nyaralnak! Sőt! Ha nem vagyunk elég óvatosak, nyáron is könnyen válhatunk olyan bűncselekmények áldozataivá, amelyeket kis odafigyeléssel megelőzhetnénk. A tanév végén minden gyermek türelmetlenül várja a vakáció kezdetét, azonban a szünidő nem csak gondtalan kikapcsolódást kínál. Gyermekeink néha nem tudják hogyan, és mivel tölthetik el hasznosan, kellemesen, s biztonságosan a hirtelen rájuk szakadt szabadság óráit, napjait. Sok-sok unatkozó, csellengő gyermek látható ilyenkor lakáskulccsal a nyakában. Biztonságuk érdekében néhány jó tanács!
Kerékpárlopások
A nyári vakáció, a napsütés és a jó idő természetesen a szabadba vonzza gyermekeinket, előkerülnek a görkorcsolyák, a gördeszkák, és persze a kerékpárok is. Ilyenkor több esetben történik lopás. Kérjük, ügyeljének arra, hogy biciklijüket több, különböző fajtájú zárral zárják le, és azokat mindig stabilan (kerékpár-tárolóhoz, villanypóznához, padhoz, fához) rögzítsék!
A fürdés és a strandlopások veszélyei
A szünidő jelentős veszélyforrását a szabadvizek és a strandok jelentik. Az úszás, fürdőzés közben bekövetkezett balesetek sokszor végződnek drámaian. A gyerekeket meg kell tanítani a szabad vizek veszélyeire, és arra, hogy ezek hogyan kerülhetnek el. Rendkívül fontos, hogy csak arra kijelölt helyeken, strandokon, lehetőleg szakszemélyzet által ellenőrzött helyeken fürdjének, a legkisebb gyermekek pedig csak felnőtt kíséretében mártózzanak a vízbe.

Nálunk is tart a vakáció

Nyári szünet lesz a Dohány körzet oktatásában is. A szokott hétfő esti Misna oktatás, illetve a szerdai/csütörtöki hetiszakaszokról szóló beszélgetéseket a nagyünnepek után folytatja főrabbinnk, Dr. Frölich Róbert. Miként a hölgyek is összeel tanulnak újra Frölich katal.

I M A R E N D

Hétköznapi: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 18.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima: 18.⁰⁰-kor a Dohány zsinagógában.

Szombat reggeli ima a Dohány zsinagógában: Sachrisz: 9.³⁰

Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

A péntek esti kiddust a Hevesi Sándor teremben tartjuk, míg a szombat délutáni salesüdeszt továbbra is a Talmud-Tórában.

A salesüdeszek 18:00-kor kezdődnek.

www.dohany-zsinagoga.hu

Zsinagógák a nagyvilágból - Prága

Képeslapok – képes történelem XVIII.

Másfél éve új sorozattal kedveskedünk olvasóinknak. Bejárjuk a világot egy 1400 da-rabból álló magángyűjtemény segítségével, hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szoká-sokkal és üdvözetekkel foglalkozó lapokat tartalmazza. Afrikából visszatérve, eljutunk az egykor virágzó testvérközösségbe, a cseh zsidó közösség fellegvárába, Prágába.

A helyi zsidóság gyökerei visszavezethet-őek a Szentély pusztulását követő diaszpóra kialakulásának időszakáig, hiszen már a legkorábbi évszázadokban is érkeztek ide zsidók.

A hosszú évszázadok során a közösség tagjai szinte ugyanazt a sorsot tudhatták magukénak, mint a környékbeli, más országokban letelepedett hittestvéreik, azonban egy dologban nagyon más lett a sorsuk, ugyanis Prágában a XVI. században elkezdődött a zsidó reneszánsz, ami jelentős tudományos, hitéleti lehetőségeket biztosított a zsidó populáció számára. 1501-ben a nemesség lehetővé tette a zsidók számára is a szabad gazdasági tevékenységet. 1542-ben és 1561-ben ugyan az uralkodóház kiűzte a zsidókat, de ők később mindig visszatértek. 1564-1612-ig Habsburg Miksa és II. Rudolf uralkodása idején kaptak külön lehetőségeket mind a gazdasági, mind a tudományos élet gyakorlására.

A XVIII. század elejére a zsidók lélekszáma elérte Prága lakosságának egynegyedét. Több zsidó élt annak idején Prágában, mint bárhol máshol a világon! Az arany-

kor végét Mária Terézia befolyásának vége hozta, amikor a zsidókat ismét kiutasították. Az üldöztetés egyik jelképévé vált a gettók világa és azok kialakulása. A prágai annyiban különbözik a többi gettó világától, hogy nincsen átmenet a város és a későbbi zsidó negyed között. A gettóban felépülhetett a zsidó városháza is, amelynek volt egy harangja, ami a közgyűlésekre szólított alkalmanként. Emellett virágzásnak indulhatott a tudomány a gettó falain belül is, úgy, mint a matematika, csillagászat, geográfia, filozófia tudománya is.

Európa legrégebbi zsidó temetője is Prágában található. 1439-ben volt az első temetés és 1787-ig használták. Az egyik leghíresebb sír Júda Löw ben Becalél (Maharal) rabbié, aki 1525-ben született és 1609-ben hunyt el. Az ő nevéhez kapcsolódik a Gólem történet is. A gettóban élt kb. 200 000 ember itt tért örök nyugalomra. A temető mellett találhatóak a Pinkas és a Klausen zsinagógák is.

A reneszánsz Prágában négy nagy zsinagóga épült összesen. A Pinkas 1479-től fogadta a híveket. Építészetileg is a rene-

szánsz jegyeit viseli. A zsinagóga építészetének egyik nagy hátránya volt, hogy az árterben került kialakításra, ami több kár forrása lett a Moldova áradásai idején. 1591-ben Rudolf császár lehetővé tette a második zsinagóga felépítését. A Maisel nevét a legnagyobb adományozó Mordechai Maisel után kapta. Ez a zsinagóga többször leégett.

A Zsidó Városháza egyben zsinagógaként is működött, a köznyelv ezt az épületet tekintette a nagy zsinagógának.

Kevesen tudják, hogy 1357-ben Károly király adományozott egy zászlót a zsidó közösségnek, amely ott lebegett a városházán. A zászló vörös színű, van rajta egy sárga Dávid-csillag. A harmincéves háború végén, 1648-ban Ferdinánd is adományozott egy zászlót a zsidóknak.

A II. világháború idején a zsidók jelentős részét, kb. 360 000 embert koncentrációs táborokba hurcoltak a németek, és ott gyilkolták meg őket. Kevesen élték túl a pusztítást, a túlélők többsége kivándorolt az országból.

A mai Csehország területén túlnyomórészt askenáiz zsidók élnek. 2005-ben mintegy 4000 zsidó lakott a Cseh

Köztársaságban, legtöbben ma is Prágában. Manapság Prága turisztikai attrakciójához feltétlenül hozzátartozik a zsidó negyed, és annak összes látnivalója, viszont a sok-sok hívó, aki annak idején megtöltötte az utcákat, tereket, zsinagógákat már csak a múzeumi és történeti jegyzetekben van velünk és a zsidó temetőben, Löw rabbi társaként.

Következő alkalommal meglátogatjuk a mai Románia területét.

Izsák Gábor

Csak előre, Rossebb! – Egy elfelejtett magyar hős arcképe (II. rész)

Előző számunkban kezdtük bemutatni az első világháború egyik hőse, krupieci Bauer Gyula tábornok életét – íme a második rész. A cikk a „Kétfejű sas Dávid pajzsán” című könyvem egy alfejezete. A kötet, amely nemrég jelent meg a Gabbiano Print Kiadó gondozásában, az osztrák-magyar fegyveres erők tábori rabbinátusának történetét dolgozza fel.

Bauer tábornok élete utolsó napjáig vallásos, hagyományhű zsidó maradt, így is temették el. A hagyományok tisztelete nemcsak számára volt fontos, de mindent megtett, hogy katonái – vallásra való tekintet nélkül – igyekezzenek a lehetőségekhez képest hozzájutni a szükséges lelki táplálékhoz. Nem ismert semmiféle megkülönböztetést, csak jó, vagy rossz katonát, akiket kemény kézzel, de igazságosan vezetett, igen eredményesen.

A somogyi rosseb-bakák a magyar alakulatok legkiválóbbjai közé tartoztak. Hadvezetési képességei révén több komoly elismerésben is részesült, melyek közül legkiemelkedőbb a magyar nemesség elnyerése, 1917-ben, „krupieci” praedicatummal, ahogyan a nemeslevél is mondja:

„Mi, Első Károly, Isten kegyelméből Ausztria császára, Magyarország e néven Negyedik Apostoli Királya... stb. az ezerkilencszáztizenhetedik évi Pünkösd havának harminczadik napján kelt elhatározásunk értelmében, Magyarországunk és társ-

országai valóságos, igaz, régi és kétségtelen NEMESEI közé és sorába, a KRUPIECI előnév használhatásának engedélyezése mellett felveendőnek tartjuk...”

A világháború során hagyománnyá vált, hogy a nemességet szerző katonának nemesi előnevét a haditetteikhez kötődő helyiségről kapták. A 44. gyalogezred legkeményebb, és legeredményesebb csatáinak egyikét a galíciai Krupiec mellett vívta, így lett ez a nemesi előneve. Bauer kiválóságát bizonyítja az is, hogy azon harcérti parancsnokok közé tartozott, akik katonáikat teljes rendben és felszereléssel vezették haza a frontról; az általa vezetett 44. gyalogezred és a 62. gyalogdandár alakulatai 1918. novemberében tértek vissza Kaposvárra.

Az 1919-es forradalmak nem hoztak sok jót Bauer ezredes számára, a Tanácsköztársaság regnálása alatt házi őrizetben volt budapesti, Városmajor utcai lakásában, egy későbbi levelében pedig megalázó és tiszteletlen bánásmódra panaszkodott felvigyázói részéről. Szeretett uralkodója kényyszerű száműzetése, a Birodalom összeomlása meggyötörték egyébként is sokat szenvedett szervezetét, nagyon nehezen tudta elfogadni, hogy az a világ, melyben felnőtt, melytől mindent megkapott, megszűnt létezni. Az egyszerű zsidó szatócs gyermeke a Monarchia befogadó társadalmának, a kor liberális politikájának köszönhette csillogó katonai karrierjét. Ezt elfeledni soha nem tudta, és ennek számos tanújelét is adta; bár a hivatásos szolgálatból már 1918-ban kilépett, azonban később is rendszeresen tisztí uniformist viselt, ám érdekes módon, egészen a harmincas évekig következetesen csak az osztrák–magyar haderő tábornoki „waffenrock”-ját hordta, a legtöbb rendelkezésünkre álló fényképen ebben látható. Ismere-teink szerint egyetlen nyilvános szereplése során viseli a m. kir. Honvédség 1926 mintájú zubbonyát, a kaposvári 44-es hősi emlékmű 1932-es avatásán.

Nemes krupieci Bauer Gyula ezredes részére az alábbi kitüntetések adományoztattak az első világháború során:

- Osztrák Császári Vaskorona Rend III. osztálya, hadiékítménnyel (1916-tól kardokkal), 1915. szeptember 1-jén

44-es sapkajelvény

- Katonai Érdemkereszt III. osztálya, hadiékítménnyel és kardokkal, 1916. április 24-én
- Bronz Katonai Érdemérem hadiszalagon a kardokkal, 1917. június 14-én
- Károly Csapatkereszt, 1917-ben
- II. osztályú Tiszti Szolgálati Jel, 1917-ben
- Sebesültek Érme két középsávval, 1918-ban

Személyes aktájának utolsó bejegyzései szerint 1918. októberében felterjesztésre került a Lipót Rend kardos-hadiékítményes lovagkeresztjére is, mint a 62. gyalogdandár parancsnoka, mely adatot már 1919. márciusában, az összeomlás után csatolt egy külön Belohnungsantrag formanyomtatványon a bécsi Kriegsarchiv munkatársa. 1921-ben vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója címzetes tábornoki címmel és jelleggel tüntette ki. Nemes siógárdi Zöld Márton ezredes mellett, ő volt magyar fegyveres erők egyetlen izraelita vallású tisztje, aki 1918 után tábornoki címet nyert.

1929 után birtokosa lett a Magyar Háborús Emlékéremnek, majd az Osztrák és a Bolgár Háborús Emlékérmeknek is. Más állami kitüntetésben már nem részesült, azonban igen aktív társadalmi életet élt, a 44. Gyalogezred Bajtársi Szövetségének elnökeként. Volt tisztjei és katonái sohasem fedkeztek el szeretett parancsnokukról. Bauer tábornok bátorította és segítette az ezred történetének megírását és megjelentetését, melynek eredményeképpen egészen kiváló munka született meg 1937-ben, vitéz Kristófy Géza és Kurtz Géza ezredesek tollából. Számos társadalmi eseményen jelent meg és tartott kiváló magyarsággal megírt, hazaszeretettől túláradó beszédeket. Mivel még a háború éveit alatt egyfajta zsidó ikonná vált, neve bekerült a Zsidó Lexikonba is, és a Pesti Izraelita Hitközség is számos alkalommal igényelte jelenlétét nyilvános eseményeken, így például hősi emlékművek avatásakor.

Nemes krupieci Bauer Gyula tábornok 78 évesen, 1940-ben hunyt el. Szerencséjére már nem élhette meg a Magyarországot sújtó tragédia végki-fejletét, és bár katonai múltja révén felmentést kapott a már korábban meghozott fajvédő törvények alól, elképzelhető, hogy ez sem mentette volna meg életét. Leánya, Bauer Sára, ifjú férjét elveszítve, az újlipótvárosi Kis Gettó egyik védett házában vészelte át a nyilas rémuralmat. Bauer Gyula sírja a budapesti Farkasréti izraelita temetőben található, sír-emlékét az ezred mottója díszíti:

„Csak előre, rossebb!”

Bíró Ákos

Pesti Sólet menü a Laky Konyha receptjei alapján

Becsinált csirkeleves (4 főre)

Hozzávalók: 1 kg csirkemell, 1 kg levestzöldség, 0,1 kg margarin, 0,05 kg liszt, 2 csomag petrezse-

lyemzöld, só, bors

Elkészítés: Kockákra vágjuk a levestzöldséget, majd megfuttatjuk margarinon. Közben összevágjuk a csirkemellet, sóval borssal ízesítjük. Miután megpárolódott a csirke és a zöldségek, felengedjük vízzel. Megszórjuk liszttel és az apróra vágott petrezselyemmel. Készre főzzük. Ízesíthetjük ízlés szerint egy picit citromlével is.

Májjal töltött kacsacomb narancsmártással (4 főre)

Hozzávalók: 4 db kacsacomb, 0,25 kg máj, 1 db alma, 2 db paprika, 1 db paradicsom, vörösbor,

3 db narancs leve, liszt, só, bors

Elkészítés: A kacsacombokat átszúrjuk, beletöltjük a ki-kóserított májat, sózzuk, borsozzuk. Elősütjük egy serpenyőbe, hogy piros legyen, kérget kapjon. Utána tepsibe tesszük, hozzáadjuk az almát, paradicsomot, paprikát összevágva, és 150 fokon sütjük, 1-1,5 órán keresztül. Ha megsült a hús, elkészítjük a narancsmártást. A sült zöldségeket össze turmixoljuk a narancssal, vörösbort adunk hozzá, majd kiforraljuk. Barna lisztet készítünk, szárazon lepirítjuk a lisztet. Besűrítjük, ha elkészült, átpasszírozzuk, és tálaljuk. Ízlés szerinti körettel (krumpli, rizs) tálaljuk.

Mézes krémekes (10 főre)

Hozzávalók: Tésztahoz (5 lap): 0,15 kg margarin, 0,4 kg liszt, 0,1 kg méz, 0,15 kg porcukor, 3 db tojás, 0,01 kg szóda bikarbóna, csipet sütőpor,

szegfűszeg, fahéj, 0,1 liter víz

Töltelékhez: 0,4 kg margarin, 0,2 kg kristálycukor, 0,08 kg keményítő, 0,5 liter víz, 0,3 kg baracklekvár

Tetejére: 0,15 kg tortabevonó (étcsokoládé)

Elkészítés: A tészta hozzávalóit összegyúrjuk, kinyújtunk belőle 5 egyforma lapot, majd megsütjük azokat. A krémhez felfőzzük a cukor, a víz és a keményítő keverékét, pu-ding állagúnak kell lennie. Amikor kihűlt, margarinnal habosra keverjük. A lapokat vékonyan lekenjük lekvárral, majd a krémmel összetöltjük. Az utolsó lap tetejére rácsor-gatjuk az olvasztott csokoládét. Végül hűtőben kihűtjük.